

NOTĂ: Versiunea în limba originală a acestei pagini [\[it\]](#) a fost modificată recent. Versiunea lingvistică pe care o consultați acum este în lucru la traducătorii noștri.

italiană

Swipe to change

Răspunderea părintească - Încredințarea copilului și dreptul de vizită

Italia

1 Ce înseamnă în termeni practici termenul juridic „răspundere părintească”? Care sunt drepturile și obligațiile titularului răspunderii părintești?

În dreptul italian, noțiunea „autoritate părintească” (*potestà genitoriale*) a fost înlocuită cu noțiunea „răspundere părintească” (*responsabilità genitoriale*) prin legea de reformare a statutului de părinte (Legea nr. 219/2012) și Decretul legislativ nr. 154/2013, ale căror dispoziții au intrat în vigoare la 7 februarie 2014. Răspunderea părintească înseamnă obligația de a întreține, a crește, a educa și a oferi sprijin moral copiilor, ținând seama în mod corespunzător de capacitățile, înclinațiile și aspirațiile acestora.

De asemenea, copiii au dreptul să mențină o relație echilibrată și continuă cu ambii părinți, să fie îngrijiți, crescuți, educați și sprijiniți moral de fiecare dintre aceștia, precum și să mențină relații semnificative cu rudele pe linie ascendentă și cu rudele fiecărui părinte.

Copiii înșiși au, de asemenea, obligații: să-și respecte părinții și să contribuie la întreținerea familiei atât timp cât locuiesc în cadrul acesteia.

2 Ca regulă generală, cine are răspundere părintească asupra unui copil?

Răspunderea părintească se naște de drept atunci când părinții sunt căsătoriți unul cu celălalt. În acest caz, ambii părinți dețin răspunderea părintească pentru copiii lor.

Dacă părinții nu sunt căsătoriți unul cu celălalt, părintele care recunoaște copilul este cel care deține răspunderea părintească. În cazul în care ambii părinți recunosc copilul, ambii dețin și exercită răspunderea părintească asupra copilului, ca și cum ar fi căsătoriți. În cazul în care părinții nu sunt căsătoriți unul cu celălalt și nu recunosc copilul în același timp, a doua recunoaștere nu poate avea loc fără acordul părintelui care a realizat deja recunoașterea.

Răspunderea părintească se exercită de către părinți, de comun acord, ținând seama de capacitățile, înclinațiile naturale și aspirațiile copilului. În special, părinții trebuie să stabilească de comun acord reședința obișnuită a copilului.

3 Dacă părinții nu sunt capabili sau nu vor să-și exercite răspunderea părintească asupra copiilor lor, poate fi numită o altă persoană în locul lor ?

În cazul în care, temporar, copilul nu dispune de un mediu familial corespunzător, se iau măsuri pentru ca acesta să fie dat în plasament la o altă familie.

În plus, în cazul în care părinții nu dau dovadă de capacitate suficientă pentru a se ocupa de creșterea copiilor lor, de exemplu dacă sunt extrem de conflictuali, instanțele acordă deseori custodia serviciilor sociale de la locul de reședință al familiei. De regulă, acest lucru implică o limitare a exercitării răspunderii părintești: în mod normal, deciziile care privesc sănătatea, educația și creșterea copilului sunt preluate de către serviciile sociale de la locul de reședință al familiei. În astfel de cazuri, copilul continuă adesea să locuiască cu părinții săi sau cu unul dintre aceștia. În cazurile cele mai grave, instanța dispune scoaterea copilului din locuința familiei.

În cazul în care un părinte își încalcă sau își neglijează îndatoririle sau abuzează de competențele asociate, fapt ce conduce la vătămarea gravă a copilului, instanța poate dispune retragerea răspunderii părintești a părintelui respectiv.

În cazul în care ambii părinți sunt decedați, le-a fost retrasă răspunderea părintească sau nu sunt în măsură să își exercite răspunderea părintească din orice alt motiv, este numit un tutore. Tutorele are grijă de copil, îl reprezintă în toate procedurile civile și administrează bunurile copilului.

Codul civil prevede, de asemenea, posibilitatea ca instanța să numească un tutore special atunci când ambii părinți nu sunt în măsură sau nu doresc – sau atunci când părintele care exercită răspunderea părintească unică nu este în măsură sau nu dorește – să efectueze unul sau mai multe acte în interesul copilului, în afara domeniului de aplicare a administrării curente. În astfel de cazuri, tutorele special este autorizat să efectueze actele specifice în cauză.

4 Dacă părinții divorțează sau se despart, cum se stabilește chestiunea răspunderii părintești pe viitor?

Răspunderea părintească a ambilor părinți nu încetează în urma separării, desfacerii, încetării efectelor civile, anulării sau constatării nulității căsătoriei.

Forma obișnuită de custodie, care poate asigura coparentalitatea, este custodia comună prin care ambii părinți exercită răspunderea părintească.

Deciziile de cel mai mare interes pentru copii în ceea ce privește educația, formarea, sănătatea și alegerea reședinței obișnuite a copilului sunt luate de comun acord de către părinți și în interesul superior al copilului, ținând seama de abilitățile, înclinațiile naturale și aspirațiile acestuia; în schimb, pentru orice chestiuni administrative curente, părinții își pot exercita răspunderea părintească separat (articolul 337-ter din Codul civil).

Custodia comună nu implică în mod necesar ca un copil să își împartă timpul în mod egal cu fiecare părinte. În mod normal, hotărârea de separare sau de divorț stabilește părintele care locuiește împreună cu copilul – cu alte cuvinte, părintele cu care copilul locuiește permanent – și ulterior sunt stabilite condițiile în care părintele care nu locuiește cu copilul poate petrece timp cu acesta. Este posibil, de asemenea, ca perioada de timp pe care copiii o petrec cu fiecare părinte să fie împărțită în mod egal, în cazul în care părinții locuiesc aproape unul de celălalt și au un stil de viață asemănător, cu condiția ca un astfel de acord să nu aibă un efect negativ asupra vieții școlare sau sociale a copiilor.

Cu toate acestea, în cazul în care custodia comună nu corespunde interesului superior al copilului, judecătorul poate acorda custodia unică unui singur părinte, în baza unei decizii argumentate (articolul 337c din Codul civil).

Cazurile cele mai frecvente în care se acordă custodie unică sunt: 1. în cazul în care unul dintre părinți reprezintă un risc pentru integritatea fizică și psihologică a copilului (un părinte violent, un părinte cu un cazier judiciar semnificativ, un părinte care este dependent de droguri sau de alcool); 2. în cazul în care un părinte este incapabil să sprijine moral și financiar copilul sau nu a demonstrat niciun interes în ceea ce privește copilul; 3. în cazul în care un părinte îl discreditează pe celălalt părinte în fața copilului; 4. în cazul în care ostilitatea dintre părinți este atât de gravă încât ar putea perturba echilibrul și dezvoltarea psihofizică a copilului.

În cazul custodiei unice, răspunderea părintească se exercită numai de către părintele care deține custodia, însă orice decizie în interesul superior al copilului trebuie să fie luată de ambii părinți, cu excepția cazului în care se prevede altfel, având în vedere circumstanțe deosebit de grave, de exemplu comportamente violente sau abuzive (articolul 337c din Codul civil).

Un părinte care nu exercită răspunderea părintească are dreptul și obligația de a monitoriza educația, creșterea și condițiile de viață ale copilului (articolul 316 ultimul alineat).

5 Dacă părinții încheie un acord privind răspunderea părintească, ce formalități trebuie respectate pentru a face ca acordul să fie executoriu?

Acordul dintre părinți privind modul în care aceștia își vor exercita autoritatea părintească în urma separării lor trebuie să fie depus la instanța cu competență teritorială, care va stabili ulterior dacă acordul va garanta drepturile și bunăstarea copiilor; În caz afirmativ, instanța îl va aproba.

În cazul în care un cuplu căsătorit cu copii care sunt minori dorește să se despartă sau divorțeze și a ajuns, de asemenea, la un acord cu privire la custodia copiilor și exercitarea răspunderii părintești, acesta poate alege una dintre următoarele două soluții:

a) poate depune o cerere comună la instanță pentru ca acordul acestora să fie aprobat;

b) poate recurge la „negocieri asistate de un avocat” (articolul 6 din Decretul legislativ nr. 132/2014): acestea reprezintă un acord prin care părțile convin să coopereze cu bună credință și în mod echitabil, cu scopul de a soluționa pe cale amiabilă litigiul cu privire la separarea lor și custodia copiilor.

În cazul în care există copii minori (dar și copii adulți cu o incapacitate sau care au un handicap grav sau care nu sunt autonomi din punct de vedere economic), acordul la care s-a ajuns în urma negocierilor asistate trebuie transmis, în termen de zece zile, la parchetul de pe lângă instanța competentă, care va autoriza acordul în cazul în care procurorul consideră că acesta este în interesul copiilor. În cazul în care, cu toate acestea, procurorul consideră că acordul nu este în interesul superior al copiilor, acesta îl va transmite, în termen de cinci zile, președintelui curții, care va stabili o dată, în termen de treizeci de zile de la primirea acestuia, pentru înfățișarea părților și va acționa fără întârziere.

Odată ce acordul a fost autorizat, acesta este echivalent cu hotărârile judecătorești pronunțate cu privire la separare sau divorț.

Dacă părinții nu sunt căsătoriți, numai prima soluție este posibilă (și anume, acord aprobat de instanță).

6 Dacă părinții nu pot ajunge la un acord privind chestiunea răspunderii părintești, care sunt căile alternative de rezolvare a conflictului fără prezentarea în instanță?

Pentru a soluționa orice problemă referitoare la exercitarea răspunderii părintești, părinții pot recurge la un mediator familial. Scopul medierii nu este de a obține o reconciliere a cuplului, ci de a permite ajungerea la un acord comun privind condițiile de exercitare a răspunderii părintești, evitându-se și reducând astfel orice formă de conflict. Cu toate acestea, orice soluții comune la care s-a ajuns trebuie să fie depuse la instanță, care va evalua dacă interesele copilului au fost respectate.

În cazul în care litigiul persistă, acesta va fi adus în fața instanței judecătorești competente în materie de separare, divorț și proceduri de încredințare a copilului.

7 Dacă părinții se prezintă în instanță, asupra căror chestiuni legate de copil poate judecătorul să decidă?

Trebuie să se facă distincție între două situații.

(a) În cazul în care părinții nu sunt de acord cu privire la chestiuni deosebit de importante, aceștia pot introduce o acțiune în fața unei instanțe. În astfel de cazuri, instanța propune, în primul rând, soluțiile care corespund cel mai bine intereselor copilului și unității familiei. În cazul în care litigiul persistă, instanța acordă competența de a decide cu privire la aspectul specific părintelui pe care îl consideră cel mai susceptibil să aibă grijă de interesul copilului.

b) Părinții pot introduce o acțiune în fața unei instanțe urmărind obținerea unei decizii privind custodia copiilor și plasarea acestora (în mod normal, în cazul în care părinții se despart). În acest caz, instanța hotărăște cu privire la:

custodia copiilor, alegând în principal soluția custodiei comune (și anume, ambii părinți),

timpul și condițiile de ședere cu fiecare părinte,

cuantumul pensiei alimentare și, în general, contribuția fiecărui părinte la cheltuielile suportate în legătură cu îngrijirea, educația și creșterea copiilor.

Întrucât cele mai importante decizii trebuie luate de comun acord chiar și atunci când părinții se despart sau divorțeze, în cazul în care părinții nu sunt de acord cu privire la orice aspecte individuale, aceștia pot introduce o acțiune în fața unei instanțe, astfel cum s-a explicat la litera (a).

8 Dacă instanța hotărăște că un părinte va avea custodia exclusivă a unui copil, aceasta înseamnă că el sau ea poate decide asupra tuturor chestiunilor legate de copil fără îl consulte pe celălalt părinte în prealabil?

Un părinte căruia i-a fost acordată custodia unică a copiilor deține exercitarea exclusivă a răspunderii părintești, cu excepția cazului în care instanța dispune altfel. În special, părintele în cauză poate să ia, de asemenea, decizii administrative care nu sunt de rutină, în mod independent.

Cu toate acestea, chiar și atunci când unuia dintre părinți i-a fost încredințată custodia unică, deciziile care servesc interesului superior al copiilor (cele referitoare la educația, creșterea și sănătatea acestora) trebuie să fie luate de ambii părinți, cu excepția cazului în care decizia privind custodia prevede altfel. În general, judecătorii consideră că acordul părintelui care nu deține custodia nu este necesar în cazul în care părintele în cauză este absent, indiferent, de negăsit sau a acționat în mod violent sau abuziv în trecut.

Părintele care nu are custodia copiilor are dreptul și datoria să monitorizeze educația, creșterea și condițiile de viață ale acestora și poate să meargă în instanță în cazul în care acesta consideră că au fost luate decizii contrare intereselor copiilor.

9 Dacă instanța hotărăște că părinții vor avea custodia comună a unui copil, ce înseamnă aceasta în practică?

În cazul în care este acordată custodia comună, răspunderea părintească se exercită de către ambii părinți, care trebuie să ajungă la un acord privind direcția vieții copiilor și să ia decizii împreună în ceea ce privește educația, creșterea, sănătatea și alegerea locului obișnuit de reședință al copiilor, asigurându-se că aceste decizii sunt în interesul superior al copiilor. Doar în ceea ce privește deciziile privind chestiuni administrative curente, ca regulă generală părinții își exercită răspunderea părintească în mod separat, pe durata perioadelor respective în care copiii locuiesc cu aceștia.

10 Cărei instanțe sau autorități ar trebui să mă adresez dacă vreau să depun o cerere privind răspunderea părintească? Ce formalități trebuie respectate și ce acte trebuie să atașez la cererea mea?

Instanța de competență generală (*Tribunale ordinario*) este competentă pentru toate procedurile privind custodia copiilor și orice aspecte conexe referitoare la răspunderea părintească.

În cazul în care un litigiu se referă la retragerea sau limitarea răspunderii părintești sau reinstituirea răspunderii părintești, fără a implica elemente referitoare la custodia copiilor, instanța competentă este instanța pentru minori (*Tribunale per i minorenni*).

11 Ce procedură se aplică în aceste cazuri? Este disponibilă o procedură de urgență?

În cazul în care chestiunile legate de custodia și exercitarea răspunderii părintești asupra copiilor născuți în timpul căsătoriei fac parte din litigiul de separare sau de divorț, procedura este cea stabilită în secțiunea privind [Divorțul](#).

Măsurile privind custodia și dreptul de exercitare a răspunderii părintești pentru copiii născuți în afara căsătoriei sunt adoptate de instanță în sesiuni închise publicului, după solicitarea unor informații sintetizate și după audierea procurorului și a părinților; în caz de urgență, instanța poate dispune măsuri temporare în interesul copilului.

În ambele cazuri, judecătorul poate dispune măsuri de urgență temporare pentru a proteja copiii. Procedurile diferă în funcție de faptul dacă acestea se referă la copiii rezultați din cupluri necăsătorite sau cupluri căsătorite, însă instanța de competență generală are competență în ambele cazuri.

Ca în toate procedurile referitoare la copii, copilul este audiat de către judecător în cazul în care acesta are vârsta de cel puțin doisprezece ani sau, în orice caz, este capabil de discernământ.

12 Pot obține asistență juridică pentru a acoperi costurile procedurii?

Asistența juridică se poate obține pentru acoperirea costurilor de separare, divorț și a celor aferente procedurii de încredințare a copilului, sau procedurilor de restricționare sau de eliminare a răspunderii părintești.

13 Este posibilă atacarea unei hotărâri privind răspunderea părintească?

Căile de atac împotriva hotărârilor privind răspunderea părintească pot fi depuse la Curtea de Apel (*Corte d'Appello* – instanța de al doilea grad de jurisdicție).

14 În anumite cazuri, poate fi necesară adresarea către o instanță sau către o altă autoritate pentru a face executorie o hotărâre privind răspunderea părintească. Care procedură se aplică în asemenea cazuri?

Hotărârile instanțelor în materia răspunderii părintești sunt executorii.

15 Ce ar trebui să fac pentru ca o hotărâre în materia răspunderii părintești pronunțată de o instanță dintr-un alt stat membru să fie recunoscută și executată în acest stat membru?

Recunoașterea unei hotărâri privind răspunderea părintească pronunțată de o instanță dintr-un alt stat membru al UE este automată. Cu toate acestea, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 din 27 noiembrie 2003, orice parte interesată poate solicita pronunțarea unei hotărâri de recunoaștere sau de refuz al recunoașterii hotărârii.

Pentru ca hotărârea să fie pusă în executare, partea interesată trebuie să depună o cerere de executare la Curtea de apel cu competență teritorială. Odată ce hotărârea a fost declarată executorie, aceasta este executată în aceleași condiții care s-ar fi aplicat dacă hotărârea ar fi fost pronunțată în statul membru respectiv.

16 Ce instanță din acest stat membru trebuie să sesizez pentru a mă opune recunoașterii unei hotărâri în materia răspunderii părintești pronunțate de o instanță dintr-un alt stat membru? Ce procedură se aplică în acest caz?

Autoritatea judiciară competentă este Curtea de apel cu competență teritorială (cu trimitere la locul în care hotărârea este executată, în conformitate cu normele naționale). Acțiunea juridică se desfășoară sub forma procedurilor contencioase și se încheie cu o hotărâre declarativă, împotriva căreia se poate face recurs pe motive de drept (*ricorso per cassazione*).

17 Ce legislație se aplică în acțiunile privind răspunderea părintești în cazul în care copilul sau părțile nu locuiesc în acest stat membru sau au cetățenii diferite?

Întrucât Italia a ratificat Convenția de la Haga din 1996, se aplică dispozițiile acestei convenții. Astfel, atribuirea și încetarea răspunderii părintești, exercitarea răspunderii părintești și retragerea sau limitarea răspunderii părintești sunt reglementate de legea statului în care copilul își are reședința obișnuită.

Această pagină face parte din portalul [Europa ta](#).

Ne-am bucura să primim [feedbackul](#) dumneavoastră cu privire la utilitatea informațiilor furnizate.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Ultima actualizare: 21/07/2022

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.